

Antwerpen, Ruusbroecgenootschap, Neerl. 26 (olim 402).

Refterboek. Perkament, 68 fol., ca. 113 x 158 mm, ca. 1500.

BOEKBLOK

Katernopbouw: 8 IV⁶⁸ Het handschrift bestaat uit acht quaternionen. De moderne foliëring start op de schutbladen voorin en eindigt op de schutbladen achterin. Het eerste folionummer in het boekblok is fol. 5. Op fol. 1 t.e.m. 4 is er een duidelijke aflijning van de bladspiegel van ca. 81 x 115 mm in zwarte inkt. Fol. 5 t.e.m. 12 bevat minder nadrukkelijke aflijning van een bladspiegel met ongeveer dezelfde grootte. Vanaf fol. 13 is de aflijning van de marges in blauwe inkt en naar het einde van de codex toe is er afwisseling met bruinigrijze loodstift (ff. 55-58 en 61-68). In de hele codex is de tekst geschreven in één kolom. Van fol. 5r tot 60v telt de kolom 17 regels, die behalve de liniëring in loodstift op fol. 5, niet van zichtbare liniëring zijn vergezeld. Op de volgende folia is zichtbare liniëring eveneens afwezig en is er minder eenheid in het aantal regels per blad, bijvoorbeeld 4 regels op fol. 66 en 21 regels op fol. 61. Op veel folia zijn de prikgaatjes in de ondermarge nog zichtbaar. In de bovenmarge zijn prikgaatjes vaak weggesneden. In de ondermarges van de eerste helft van de katernen zijn resten van bladsignaturen te bespeuren. Het perkament is in vrij goede staat. Op zowel fol. 62 als op fol. 66 is er een gat in het perkament.

SCHRIFT EN DECORATIE

Er zijn meerdere handen en schriftsoorten aanwezig in het handschrift. Van fol. 1 t.e.m. fol. 59v één hand in littera hybrida (fol. 5r-9r) en littera textualis (vanaf fol. 9r). Er zijn aanvullingen en correcties in de kantlijnen door twee verschillende handen, waarvan de eerste hand mogelijk dat van de oorspronkelijke kopiist is. De eerste correctie- en aanvulhand is aanwezig op fol. 12r, 13v, 16v, 24v, 30r, 49r, 51 r en v, 60v; de tweede correctiehand op 36r, 42v, 45r en 55v. Op fol. 7r zijn doorhalingen gebeurd waarvan de inktkleur mogelijk overeenkomt met de inkt van de tweede correctiehand. Fol. 60 (r en v) is in een littera hybrida. Fol. 61r is eveneens in littera hybrida, mogelijk van een andere hand. Er is een nieuwe hand die zowel fol. 61v als fol. 62r beschrijft in littera cursiva. Een laatste hand op fol. 62v tot 66r is zeventiende-eeuws. Alle folia zijn below top line beschreven, behalve fol. 63v tot 65r waar respectievelijk de kopteksten "Die Benedicite oft tafelseghinge" en "die Gratie nae den eten" verdeeld over de bovenmarge van de opening zijn geschreven. Het handschrift is gerubriceerd. Er is rode ophoging van hoofdletters, er zijn lombarden en rode opschriften (bijvoorbeeld op fol. 17r). Opgehoogde hoofdletters die op de eerste regel van het blad staan, zijn vaak groter geschreven (fol. 11r-12v). Er zijn lombarden van zowel één, twee als drie regels hoog, zowel in blauw als rood. Representanten zijn vaak zichtbaar, bijvoorbeeld op fol. 21r. Cadellen en (aanzetten tot) komen voor in de bovenmarges (fol.18r). Ook hoofdletters op de eerste regel van een pagina kunnen ontspringen in een sierpatroon in de bovenmarge, zoals op fol. 10r. Op fol. 11v is een kleine pentekening in zwarte en rode inkt aangebracht in de ondermarge. Als schacht van een letter 'p' is daar een Latijns kruis getekend. Op fol. 62r werd aan een hoofdletter een gezicht in profiel getekend. In het handschrift komen verder geen tekeningen of miniaturen voor.

BAND

De band is van donkerbruin leder met op het voor- en achterplat resten van twee metalen sloten. De rug van de band, die 4 ribben telt, werd gerestaureerd met paars-bruin leer. Het achterplat is tamelijk beschadigd. Het voor- en achterplat vertonen hetzelfde patroon van lijnen versierd met motieven. Twee verticale banen, gevuld m.b.v. rolstempels van ca. 13 mm breed lopen op respectievelijk ca. 80 en 30 mm van de rechterrands. Twee gelijkaardige horizontale stroken lopen erdoorheen op 24 ca. 25 en 130 mm van de bovenrand en vormen met de andere banen een rechthoek van ca. 64 x 115 mm. De stroken bestaan uit een afwisseling van siermotieven en portretten, die de geportretteerden in profiel weergeven, omgeven door een cirkel. De decoratieve

ruimte tussen de portretten bedraagt ca. 35 mm. De stroken zijn zowel rechts als links omrand door een driedubbele lijn waarvan de middelste de dikste is. De randen van het gehele plat van het boek door eenzelfde driedubbel lijnenbundel versierd. Op de snede zijn er sporen van rode verf te bemerken. De platten zijn gemaakt van hout en de schutbladen zijn van perkament. De schutbladen maken deel uit van het eerste en het laatste katern van het boek. Los in het boek zit ook een cluster van leeslinten van wit textiel waarop verticaal een dubbele gestipte lijn loopt. De linten waren waarschijnlijk, met behulp van het extra stukje textiel aan het begin van de linten, aan het kapitaal bevestigd.

GESCHIEDENIS

Het handschrift is afkomstig uit een klooster uit het bisdom Kamerijk die de Augustijnse regel volgde. Dat is af te leiden uit de tekst die op fol. 61v en 62r staat te lezen: "Ick suster N beloue gode van hemelryc ende marien der heyliger maget, sinte Augustyn ende alle gods heyligen, mynen heere den bisschop van Cameryck ende v vader, ende uwen nacomers visiteerders des huys duechdelycken ghecoren onderdanicheyt eeuwige reynicheyt, ende sonder proper te leuene na den regule van sinte Augustyn totter doot toe". In de twintigste eeuw werd het handschrift twee keer geveild. Een eerste veiling van het handschrift vond plaats op 17/3/1919, waar geen verdere informatie over bekend is. Op een veiling van objecten uit het Musée Frans Claes, die liep van 27 november tot 1 december 1933, werd het een tweede keer geveild. Sinds 1965 maakt de codex deel uit van de collectie van het Ruusbroecgenootschap.

LITERATUUR,

Hendrickx, in: F. Hendrickx (red.), m.m.v. H. Meeus, P. Couttenier, *Pampiere Wereld Litteraria Neerlandica*. Leuven, Peeters, p. 43-47.

INHOUD

zie literatuur

